kuid alalhoidlikul aadliparteil õnnestus oma intriigidega nurja ajada nende kinnitamist P.-i poolt. A. 1800 andis P. käsu Liivimaal kõigis mõisais vakuraamatute kaudu talurahva kohustused normida, kuid tema äkilise surma tõttu jäi küsimus lahendamata. P.-il on teeneid seevastu Balti haridusalal. Keelates 1798. a. aprillis Vene alamail välismaade ülikoolides õppimise lubas P. Balti aadlit kohaliku ülikooli asutamise üle nõu pidada. Kui aadli esindajad asja kohta olid pooldava seisukoha võtnud, kinnitas P. 4. V 1799 »Tartu protestantliku ülikooli plaani«, mille järgi uus ülikool pidi omama protestantlikku ilmet ja kuuluma kohalikkude rüütelkondade juhtimise alla. 1799. a. määras Eesti-, Liivi- ja Kuramaa aadel ülikooli ülespidamiseks teatavad summad. A. 1800 algas tegevust kolme kubermangu aadliesindajaist koostuv ülikooli kuratoorium. Ülikooli asukohaks määras P. esiti Tartu, siis aga Miitavi, kuid P.-i järglane Aleksander I (vt.), kelle ajal ülikool tegevust algas, tõi selle uuesti Tartu tagasi.

Г. Б. Сл.; Н. К. Шильдеръ, Императоръ Павелъ I (1901); Th. Schiemann, Geschichte Russlands unter Kaiser Nikolaus I, I (1904); М. В. Клочковъ, Очерки правительств. дѣятельности времени Павла I (1916); Fr. Bienemann, Die Statthalterschaftszeit in Liv.- u Estland (1886); A. v. Transehe-Roseneck, Gutsherr u. Bauer in Livland im 17. und 18. Jahrh. (1890); A. Tobien, Die Agrargesetzgebung Livlands I (1899); Е. В Пѣтуховъ, Императ. Юрьевскій, бывш. Дерптскій, Университетъ за сто лѣтъ его существованія (1902). *P. T.*

PAULUCCI, Philipp, markii, Baltmiaade kindralkuberner, sünd. 11. IX 1779 (ukj.?) Modenas keiser Josef II teenistuses seisva itaallase pojana, teenis noores eas Piemonti sõjaväes, siis Austria ja Itaalia kuningriigi sõjaväes. 1807. a. astus P. Vene teenistusse, võttis osa Vene-Türgi sõjast ja käis diplomaatilise missiooniga Serbias Karageorgi juures, kes P. mõjustusel Aleksander I-t palus Serbiat oma protektsiooni alla võtta. Aa. 1808—09 viibis P. Soomes sõjategevuses rootslaste vastu. 1810. a. võitles ta Gruusia korpuse staabiülemana pärslaste ja türklaste vastu. 1811. a. juulis nimetati P. Gruusias viibivate Vene vägede ülemjuhatajaks ja 1812. a. veebr. I Lääne armee peastaabi ülemaks. 1812. a. novembrist peale toimis P. Riia sõjalise kubernerina ja Liivi- ning Kura- (1819. a. peale ka Eestimaa) kindralkubernerina. 1812. a. detsembris astus ta Napoleoni Vene sõjakäigu lõpul läbirääkimistesse Preisi kindraliYork'iga, mille tagajärjeks oli Preisi lahkulöömine liidust Prantsusmaaga. 1829. a. lõpul lahkus P. Baltimaade kindralkuberneri ametist ja pöördus Itaaliasse, kus ta toimis Genua provintsi kindralkubernerina ja teistes ameteis. P. suri 25. I 1849 ukj. Nizzas. — Liivi rüütelkonnaga asus P. kestvas vastolus, sest Liivi aadli arvates ei arvestanud ta tarvilikul määral Baltimaade erilist seisukohta Vene riigis. Suurt osa etendas P. Kura-ja Liivimaa talurahva vabastamises. Kuramaa suhtes otsustas Aleksander I P. ettepanekul agraarseaduse eelnõu väljatöötamise anda maapäevast sõltumatu komisjoni kätte. Maapäevale avanes alles hiljemini võimalus selles küsimuses oma sõna öelda, kusjuures P. 1816. a. detsembris ja 1817. a. juulis ise maapäevale ilmudes mõjustas viimase otsust vastavalt keisri soovidele talurahva isikliku vabastamise suunas. Samuti talitas P. ka Liivimaa suhtes. Niipea kui Liivi maapäev 1818. a. juunis algas kavatsetava reformi harutamist, soovitas P. kirjalikult, et Liivi aadel toimiks Eesti ja Kura aadli eeskujul. Et aga osa mõisnikke soovis 1804. a seaduse juurde jääda ja mõned vaenlikult suhtusid igasugustesse reformidesse, otsustas P. energilisemalt teotseda. Kui 27. VI 1818 hääletusele pidi tulema küsimus, kas üldse muuta talurahvaseisuse senist korraldust, ilmus P. isiklikult maapäeva koosolekule ja ähvardas ametist lahkuda juhul, kui maapäev keelduks isiklikku vabastust ette võtmast. Ainult säärase P. surve tõttu osutus võimalikuks küsimust keisri soovidele vastavalt otsustada. Energiliselt võitles P. ka Fr. v. Sivers'i (vt.) katse vastu seadusekava kinnitamist keisri poolt nurja ajada ja saavutas seadusele keisri kinnituse 26. III 1819.

Р. Б. Сл.; A. Tobien, Die Agrargesetzgebung Livlands I (1899); J. Eckardt, Die baltischen Provinzen Russlands (1868); J. Eckardt, York und Paulucci (1865); R. Stael v. Holstein, Die Gefährdung der Landesrechte durch den Marquis Paulucci (B. M. 51, 1901); Das Ministerkomitee und die Ostseeprovinzen im 19. Jahrh., (B. M. 55, 1903). *P. T.*

PEET, Ado, õpetaja ja ajakirjanik, sünd. 5. III 1853 Viljandimaal, Uue-Võidu (Karula) v. Kangelaske (Peedi) t. talupidaja pojana, käis kohalikus valla- ja Viljandi klk.-koolis, omandas 1871. a. algkooliõpetaja kutseõiguse ja oli 13 a. vallakooli õpetajaks Kõpu Metsküla, Koerus, Audrus, Tammistes ja Patis Saarde klk. Rahvameelse mehena ja C. R. Jakobson'i poolehoidjana sattus P. oma ülemusega vastollu ja tagandati Saarde kirikuõpet. Walker'i algatusel ametist. Noorema venna Jüri P.-i surma järel (1893) tuli P. Viljandisse ja hakkas ajalehte »Sakalat« toimetama M. Kampmann'i (vt.) ja hiljemini R. Hans-

Jüri † 30. XI 1893 (vkj.)